

deixem-ho enlaire mentre no es confirmi algun d'aquests extrems i no es trobi més documentació.

Benasc *sebico* «primer alimento de los niños» (1965, manca Ferraz), dimin. de *cevo* CIBUS 'aliment'. OPou recull un «*encevador: spiraculum*» (*TbPu.*, 172) en la terminologia de les armes manuals de foc (darrere *arcabús* i *fistolet*, abans de *verga* i *pólvora*): no deu tenir res a veure amb *encep* (veg. CEP) sinó amb el cast. *cebador* «frasquito en que se lleva pólvora para las armas de fuego».

¹ Junt amb d'altres de forma clarament baix-llatina, col. 494-496; cf. *ibid. cibaria* amb abast semblant en d'altres de 997 a 1151. — ² *BABL VII*, 164, imprès p. 168. No assegurem pas que *braxage* vagi amb el fr. *brassage*, *brasser*, 'preparar cervesa', gallo-llatí BRACES nom dels cereals usats amb aquest fi. De tota manera el fet és que ací *civada* s'oposa i exclou amb l'ordi i el forment o blat (*triticum*). — ³ Té raó Alart en la seva nota: «il s'agit de la cavalerie, dont l'entretien (en *civada*) ou la solde (en *sou*) était à la charge du roi». — ⁴ La *i'* cessa, doncs, i des d'ací apareixen formes amb *e'* (fora de la Baixa Ribagorça). És sabut que aquesta *i* és resultat d'una *e'* arcaica del romànic comú (i), per una norma fonètica motivada per la *c*-precedent (*LleuresC*, 196, 197), fet comú al cat. amb la llengua d'oc (almenys gran part d'aquesta) però no amb l'aragonès; tanmateix això no ha de fer que es prengui aquesta dada com a castellanisme, car a l'Alt Aragó hi ha *oebáda* però amb el sentit català. — ⁵ Encara, en un doc. de 1138, on el senyor empenyora les albergues i «cibàries» que percebia a Bàscara (*BABL IV*, 181). El mot pertanyia així mateix al galleg antic: *ceveira* 'gra': «carrejando en elas viño / e fariña e *ceveira*» (*Cantigas, RFgn.*, 1962, p. 39); i al mossàrab: *sibajra* o *čibáira* 'blat' (*Asín, Glos. Bot.*, Ss. XI-XII, p. 272).

CIVERA o XEVIRA, 'espècie de baiard, amb dues barres o quatre braços, per traçar fems, collita o pedregam', mot comú amb el fr. *civière*, oc. *civiera*, i amb dialectes reto-romànics i parlars italians (del Nord i fins a Toscana sobretot) i de l'Alt Aragó: d'origen molt incert, probablement pre-romà, i és força versemblant que sigui indoeuropeu; el punt més segur és que totes les formes deuen partir d'una base *CIBĒRIA (o *TSIBĒRIA) més enllà de la qual ignorem si es podrà arribar, si bé és probable que es tracti d'un compost format amb el verb indoeuropeu BHĒRŌ 'ja porto', amb un primer component potser numeral o bé consistent en un substantiu que expressés la cosa portada (fems, collita, etc.). □ *1.ª doc.*: *civera* 1432, *civira* 1491.

Els punts que més criden l'atenció en la documentació d'aquest mot són que com més ens apartem del llenguatge més corrent i divulgat, i més ens internem cap a l'antic i per les fonts més conservadores, més tendeixen a predominar *a* la variant *-ira* sobre la terminació adotzenada *-era*, *b*) el ser un estri destinat a feines agrícoles sobre l'aplicació al transport d'imatges

o persones, i dintre d'aquelles a la feina de portar fems d'una banda a l'altra. Trobem moltes dades en el *DAG.*, i en les datades en docs. ja s'observa això també (i encara tinguem present que en còpies i impressions la forma en *-ira* haurà estat mal compresa, com a més anòmala): ¹ «*civera* de traure fems» en un inv. d'Osona de 1432, però ja «una *civira* de fust per traure fems» en un altre de vigatà també, de 1491; informadors sovint rústics i encara més sovint arrelats comarcalment i de robustes soques locals, com solien ser-ho els del *DAG.*, donen «*sibira*, Besalú, angarillas, andas», «*savira*: baiard en forma de camastre per traçar fems entre dues persones» (s. v.); «*xavira*, Vilatorrada, baiard de quatre braços», «un dels vigatans que són folls pel <corre->bou, que s'hi farien dur ab una *xivira*» (1890); P. Barnils, de vella família pagesa a les muntanyes de Centelles, forneix la pronúncia *šobira*; els notables folkloristes ripollesos, no sé si el mateix Vilarrasa: «escuren el corral de les ovelles, la cort de les vaques i porcs, valent-se d'unes arpies, i posant-lo dins la *xevira*, el porten a la bassa» publicaven a *Scriptorium*, gener 1925; més *xevira* en els *Pastors* d'Amades, *BDC XIX*, 220.²

La forma en *-era* hi ha coexistit ben cert des d'antic, i no sempre l'ús ha estat l'agrícola, al contrari tots dos figuren en l'antiga documentació que llegim; no deixem d'observar que sovint coincideixen les dues coses i que allà on el mot és menys fermament conegut sol trobar-se la forma en *-era*: «hi fou portat lo cap de Sant Sever, dejús lo pali blau, sus la *civera* en què 's porta la custòdia», a. 1458, *Nov. Ardits II*, 290, i en un passatge posterior de l'obra, de l'any 1617: «ab aqueix orde y concert partí la professó, anant los Srs canonges de la Seu --- ab lo pendó en la forma sobredita e consecutivament la *sivera*, portant los Srs. Consellers lo tàlem»; en un altre passatge comparable, de l'any 1578: «dues *xiveres*, la una per les professors, l'altra com se porta lo cos de Santa Madrona ---» (*EUC XIII*, 431).

La variant en *-ira* està doncs en retirada davant *civera*, avantatjada per la morfologia i afavorida per un ús menys humil, en menesters de gent respectada (malalts, processons); en part perquè és la del corrent comú i potser també perquè la seva ciutadella és en el NE. més que a l'O., o a les terres del Migjorn, és la que tinc apuntada més sovint i la que ens donen les fonts comunes (en els lèxics, des de Lacav., 1695, *xivera*): *sibéra* al Prat de Llobregat (1932), a dos pobles de la Vall de Lavansa (1964), al Capcir (*BDC III*, 121), a Igualada (*BDC XIX*, 48), a la Vall de Barravés (*BDC VI*, 37); també a Cardós i Vall Ferrera (1932-4);³ però allò que només per *AlcM* sabem corrobora encara *-ira*: ho sabem per llur magnífica informant Irene Rocas de Llofriu, *šobira*, i en el Gironès, Banyoles i Empordà *sibira*; tot i que la forma balear és pertot la de la llengua comuna: a Eivissa (*BDLC XIII*, 32; «*sivera*: parihuela», PzCabreró), a Menorca (*CostManc.*) igual que a l'illa major.

En notes breus de 1930 i 1948 ja vaig indicar els pocs pilars fermes que tenim en aquest fosquíssim pro-